

La producció de conreus extensius ecològics

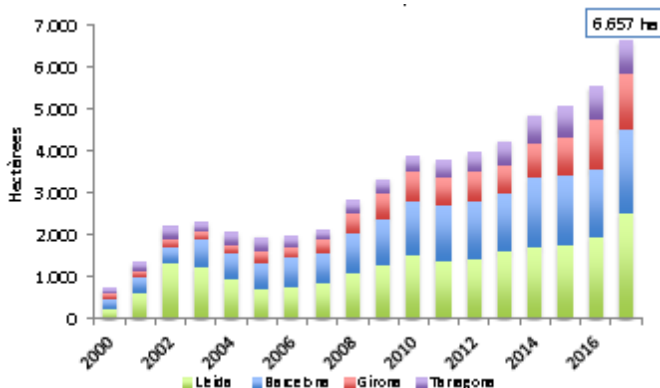
Els conreus extensius ecològics es segueixen desenvolupant a Catalunya, empesos per una demanda creixent de cereals, llegums i farratges certificats (tant per a consum humà com animal) i per unes ajudes públiques que incentiven la conversió, que van vinculades al Programa de Desenvolupament Rural 2014 – 2020. Tanmateix, a Catalunya, la producció de cereals i llegums ecològics representa encara només el 1,53% del total de superfície dedicada a aquests conreus.

Normativa

L'agricultura ecològica és un sistema de producció certificada, que té per objectiu obtenir productes d'alta qualitat respectant al màxim el medi ambient. En aquest sentit, els fertilitzants i productes fitosanitaris que estan permesos en agricultura ecològica estan molt restringits (annex I i II del R (CE) 889/2008). És per aquest motiu que la rotació de conreus i la fertilització orgànica són pilars bàsics d'aquest sistema de producció.

Qualsevol conreu ha de sobrepassar un període de conversió específic abans els productes que es produeixen en aquella parcel·la es puguin considerar ecològics. En el cas dels conreus extensius, el període de conversió és de 2 anys.

Taula 1. Superfície de cereals i lleguminoses de gra ecològics a Catalunya

Com preparar la conversió

Quan un productor vol preparar la conversió dels seus camps de conreu a l'agricultura ecològica, el primer que es recomana és fer un **anàlisi general de l'explotació** (parcel·les amb disponibilitat de reg, contingut de matèria orgànica i de nutrients principals, plantes adventícies presents, etc.), **avaluar els recursos fertilitzants disponibles** i **decidir quins conreus principals es volen obtenir** (els que tinguin més orientació al mercat). És a partir d'aquest moment en què s'ha de començar a definir la rotació específica per aquesta explotació, que ha de permetre, millorar la fertilitat de sòl, trencar amb el cicle de plagues, malalties i males herbes i obtenir tanta producció objectiu com es pugui. De manera general, cal tenir present que **qualsevol rotació de conreus hauria de tenir una durada mínima de 4 - 5 anys i hauria d'incloure cultius de famílies botàniques diferents, plantes que deixin restes orgàniques, que aportin nutrients al sòl i de cicles diferents**. D'aquesta manera s'aprofita de manera homogènia els nutrients del sòl i s'aconsegueix trencar els cicles de plagues i malalties que poden afectar els conreus.

A l'hora d'iniciar la rotació, es recomana destinar els conreus plurianuals farratgers (com l'usurda) en aquelles parcel·les que tinguin més incidència de plantes adventícies.

El moment òptim per inscriure les parcel·les de l'explotació a l'organisme de control és abans del període de collita dels conreus principals, cosa que permetrà disposar de producte certificat amb poc més de dos anys.

Pràctiques agrícoles bàsiques en producció de conreus extensius ecològics

A banda de tractar la fertilitat del sòl i la rotació de cultius com a elements claus dels sistemes de producció ecològica, una vegada una explotació està convertida o s'està convertint a l'agricultura ecològica, hi ha una sèrie de pràctiques agrícoles que s'utilitzen per aconseguir una producció rendible i equilibrada. Aquest és el cas de:

- **Falsa sembra:** pràctica agrícola que consisteix en deixar el llit del cultiu preparat per sembrar. Tanmateix, no es sembla i, d'aquesta manera es potencia que germinin les males herbes presents que fan el mateix cicle que el cultiu. Un cop hagin germinat i crescut, abans no granin, es torna a treballar el sòl. Aquesta pràctica permet reduir de manera significativa la pressió de plantes adventícies.
- **Desherbatge mecànic:** malgrat s'hagi definit una bona rotació de conreus i es realitzin 1 o 2 falses sembres, sovint la pressió de plantes adventícies pot perjudicar la productivitat del conreu i, en conseqüència, la rendibilitat de l'explotació. En aquest sentit, la disponibilitat de diferents màquines de desherbatge específiques i una estratègia de control concreta mitjançant aquests arres pot ser clau per assegurar la viabilitat del sistema. De manera general, les màquines més utilitzades en conreus extensius són el rascler de pues flexibles, el rascler rotatiu d'estrelles i la binadora amb rodes de dits. Cadascun d'aquests arres s'ha d'utilitzar en moments concrets i a una velocitat i agressivitat concreta, en funció de l'estat vegetatiu del cultiu i de les herbes adventícies. Així mateix, s'estan desenvolupant i assajant noves eines de control de plantes adventícies (sobretot per conreus extensius d'estiu) que suposen un canvi substancial en la gestió de les parcel·les i en el disseny de rotacions, com és el Roller-crimper.
- **Cobertes vegetals entre cultius:** Les cobertes vegetals entre cultius són cultius que s'instauen entre la recol·lecció d'un conreu i la sembra del següent. Aquestes cobertes poden tenir diversos objectius, com limitar la lixiviació de nitrats, millorar la disponibilitat de nitrogen al sòl, evitar l'erosió, controlar les herbes adventícies, afavorir l'activitat biològica del sòl, augmentar el percentatge de matèria orgànica i de carboni al sòl, etc. Quan s'instaura una coberta vegetal amb l'objectiu de millorar la fertilitat del sòl, s'anomena adob en verd. Les opcions de cobertes vegetals a instaurar són múltiples, soles o barrejades d'espècies, però totes han de respondre a un objectiu concret i han de quedar integrades dins de la rotació dissenyada. Exemples de cobertes vegetals freqüentment utilitzades en conreus extensius són el fenigrec, la mostassa, la facèlia, el trèvol o la civada.
- **Associacions de cultius:** consisteix en instaurar més d'un cultiu en una mateixa parcel·la, buscant una acció d'ajuda mútua (cereal que serveix de suport a una lleguminosa mentre aquesta li facilita nitrogen provinent dels bacteris que viuen en simbiosi en les seves arrels, complementarietat nutritiva (si van destinades a l'alimentació animal), disminució del risc de pèrdua de collita per incidències meteorològiques, disminució del dany ocasionat per plagues, malalties i plantes adventícies. Les associacions més corrents consisteixen en associar un cereal amb una lleguminosa, com en el cas de l'associació d'ordi amb pèsol.
- **Varietats resistents:** considerant que els productes fitosanitaris estan molt restringits en agricultura ecològica, la utilització de varietats resistents, siguin tradicionals o modernes, pot ser estratègic per assegurar una productivitat i rendibilitat satisfactòria. Tanmateix, cal buscar varietats adaptades a l'agricultura ecològica.

Imatge 1. Rascler de pues flexibles. Autor: Lluís Vila

Imatge 2. Roller Crimper. Autor: Lluís Vila

Imatge 3. Adob verd de mostassa i fenigrec. Autor: Lluís Vila

Imatge 4. Associació d'ordi amb pèsol

En següents articles es desenvoluparan tècnicament cadascuna d'aquestes pràctiques agrícoles utilitzables en agricultura ecològica.

